

Les oliveres mil·lenàries: de l'espoli a patrimoni protegit i reclam turístic

En els darrers vint anys s'ha produït un canvi de mentalitat fruit del treball de cooperatives i administracions

Una olivera monumental, en una finca de secà al terme d'Ulldecona. FOTO: JOAN REVILLAS

MARIBEL MILLAN LÓPEZ
ULLDECONA

Les oliveres mil·lenàries han passat de ser objecte de mercadeig per a la jardineria de luxe a consolidar-se com un actiu patrimonial i turístic per als pobles d'interior, especialment a la comarca del Montsià.

Avui ja ningú dubta que aquests arbres, que han sobreviscut el pas dels segles, resistint gelades, riudes i sequeres, són un patrimoni natural de primer ordre, tot un reclam turístic i un element dinamitzador de l'economia rural. Un canvi de mentalitat en només vint anys mèrit de cooperatives, administracions i entitats, amb un paper molt rellevant per a la Mancomunitat de la Taula del Sénia.

Un exemple d'aquesta nova realitat la trobem a Ulldecona, el poble amb major concentració d'aquests arbres a Catalunya, amb 1.902 exemplars, segons el cens encarregat per la Generalitat en compliment de la Llei de

La llei Els ajuts als propietaris, claus per a la conservació

La llei catalana considera olivera monumental i per tant, protegeix, aquells arbres amb un perímetre de tronc igual o superior a 3,5 metres mesurat a una altura d'1,3 metres del sòl, o que té una edat igual o superior a 350 anys. Entre els exemplars més vells de la zona, hi ha una olivera a l'Arión que es calcula que té més de 1.700 anys. L'inventari d'exemplars, elaborat també per

protecció de les oliveres i oliverars monumentals aprovada pel Parlament l'any 2020.

En aquest terme municipal, el Museu Natural de l'Arión rep anualment entre 5.000 i 6.000 visitants, els quals gaudeixen de recorreguts guiats i tastos d'oli, una oferta d'oleoturisme que cada vegada va a més. Però aques-

ta la Taula del Sénia per encàrrec de la Generalitat, detalla que hi ha a Catalunya 4.160 oliveres monumentals, de les quals 3.509 es troben a la comarca del Montsià. El municipi amb més concentració és Ulldecona, amb 1.902 (el 46 per cent del total), de les quals 1.400 se situen a la zona de la Foia. La llei també contempla la protecció dels oliverars, les concentracions de finques amb una densitat mínima de 20 oliveres monumentals per hectàrea. Se n'han comptabilitzat 31, dels quals 18 també a

Ulldecona. Un cop elaborat el cens, ara la Generalitat ha de procedir a redactar el reglament de la llei de protecció en els pròxims mesos. Un dels elements clau, segons destaquen tant Adell com Ventura, són els ajuts als pagesos que mantenen aquests arbres en producció. «Aquesta és la millor manera de garantir la pervivència d'aquest patrimoni natural», remarquen. També es preveuen mesures per fomentar el turisme i la gastronomia al voltant del món de l'oli.

també les visites d'escolars. «És important que coneguin i apreïïn aquest patrimoni, perquè són els que l'hauran de mantenir en un futur», afirma l'alcalde, Núria Ventura.

Diversos motius explicarien la gran concentració d'oliveres en aquesta zona del sud del Montsià, com ara el fet de comptar

amb un clima temperat i on s'ha mantingut l'agricultura de secà tradicional, sense grans transformacions agrícoles ni regadius intensius.

La Mancomunitat de la Taula del Sénia, ens que agrupa municipis 'fronterers' de Catalunya, la Comunitat Valenciana i Aragó, treballa des de fa dues dècades en la valorització d'aquest patrimoni natural. A la seva empara es produeix un oli certificat d'oliveres mil·lenàries, de producció limitada però que esdevé la punta de llança per a promocionar la resta d'oli d'oliva de la zona, elaborat per cooperatives i privats.

Després que al 2018 es produïssin diversos episodis notoris d'arrancada d'oliveres, la Taula

CENS

4.160

oliveres monumentals

● hi ha a Catalunya, 3.509 de les quals es troben a la comarca del Montsià i 1.902 al terme municipal d'Ulldecona

del Sénia també va liderar la demanda d'una llei de protecció, ara ja en vigor.

Patrimoni Mundial

Una de les principals fites ha estat el reconeixement de les oliveres monumentals del territori Sénia com a Sistema Important del Patrimoni Agrícola Mundial (SIPAM), per part de la FAO, l'organització de les Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació.

Actualment, des de la Taula del Sénia es treballa en la creació d'una Ruta de les Oliveres Mil·lenàries, un projecte que preveu agrupar els recursos turístics existents a la zona, amb aquests arbres com a motiu principal però no únic, segons explica la gerent de l'ens, Tere Adell. L'actuació té un pressupost de 126.000 euros, amb un ajut del programa 'Experiencias Turismo España' del Ministeri d'Indústria i Turisme.